

Marita Ahola

Pikavisiitti Italiassa - 24 tuntia kirjastojen kestäväää kehitystä

Osallistuin seuran edustajana EBLIDAn ELANn projektin järjestämään kestäväää kehitykseen liittyvään tapahtumaan Linking Libraries Sustainability Exchange Visit Italian Cinisello Balsamossa 19.-20.11.2025.

Tapahtuman tarkoituksena oli

- oppia kestävydestä käytännönläheisessä ympäristössä
- syventää ymmärrystä siitä, miten kirjaston konteksti vaikuttaa sen palveluihin ja aloitteisiin
- saada konkreettisia ideoita, joita voi soveltaa omaan toimintaympäristöön
- inspiroitua onnistuneista toimista eri puolilta Eurooppaa
- laajentaa ammatillista verkostoa kestävyden parissa työskentelevien kirjastojen asiantuntijoiden keskuudessa
- pohtia kirjastojen roolia ja potentiaalia kestävyden edistämisessä.

Onni suosi rohkeita seuroja

Tapahtumaan oli arvottu osallistujia eurooppalaisista kirjastoalan seuroista, jotka olivat vastanneet ELAN projektin kestäväää kehitystä koskevaan kyselyyn. Suomesta arpaonni oli suosinut kahta seuraa ja ilokseni huomasiin FSBF:n puheenjohtajan Anneli Haapaharjun osallistujalistassa.

Olikin paljon hauskenpää myöhään illalla etsiä yhdessä tiemme Milanon lentokentältä n. 50 kilometrin päähän Cinisello Balsamoon, josta tätä ennen en ollut kuullutkaan. Cinisello Balsamo osoittautui kuitenkin varsin viehättäväksi kaupungiksi ja marraskuinen sääkin oli suosiollisesti aurinkoinen.

Muut osallistujat tulivat Italiasta, Kreikasta/ Makedoniasta, Alankomaista, Espanjasta, Sloveniasta, Belgiasta ja Liettuaasta.

Cinisello Balsamo.

Kuva: Marita Ahola.

Kaksi kirjastoa

Tervetulopuheiden jälkeen pääsimme tutustumaan Il Pertini- kirjastoon. Il Pertini -keskus on avattu 2012 ja se sisältää kunnallisen kirjaston lisäksi multimediakeskuksen, historiallisen dokumentaatiokeskuksen, kulttuuritoimiston sekä nuorisotoimintaa, kuten vuonna 2021 aloitetun nuorten tuottaman digitaalisilla alustoilla toimivan Il Pertini Radion.

Monitoimisen keskuksen tavoitteena on ollut lisätä yhteisöllisyyttä ja tarjota paikka kokoontumiselle ja vuorovaikutukselle. Keskuksessa järjestetään kursseja, näyttelyitä ja muita kulttuuritapahtumia.

Kirjastovierailun jälkeen saimme hyvän tietopaketin Milanoon rakenteilla olevasta BEIC-kirjastosta (Biblioteca Europea Informazione e Cultura), joka toteuttaa kaikilta osiltaan kestävä kehityksen periaatteita. Koska rakennuksen muoto on kompakti ja lasijulkisivut on päällystetty metallisella pinnalla, lämpö ei karkaa talvella tai tilat lämpene liikaa kesällä. Osittain avattavat sisäkkunat mahdollistavat luonnollisen ilmanvaihdon ja rajoittavat mekaanisten järjestelmien käyttöä. Valot toimivat tunnistella ja sammuvat automaattisesti tiloista, jotka eivät ole käytössä. Rakennukseen tulee myös kattopaneeleina toimivia aurinkoSähköjärjestelmiä sekä geoterminen järjestelmä, joita käytetään minimoimaan

Ryhmäkuva Il Pertinin edessä. Fasadi on 1900-luvun alussa rakennetun Scuola Elementare Cadornan, jonka perustuksiin Il Pertini on toteutettu. Kuva EBLIDAn luvalla.

energiankulutus lämpötilojen säätelyssä. Lisäksi rakennuksessa tulee olemaan kasvihuone, viheralueita sekä kattopuutarha.

Vuoden 2026 loppupuolella valmistuva Milanon uusi keskuskirjasto tulee olemaan uudentyypinen eurooppalainen kirjasto ja erittäin kiinnostava vierailukohde.

Projektien pitchaukset

Varsinaisia projektiesittelyjä oli 14 ja jokaiselle oli annettu aikaa 5–7 minuuttia. Koska aika oli rajattu noin tiukaksi, haasteena oli saada kaikki oleellinen mahtumaan esitykseen. Kaikki eivät tässä ihan onnistuneetkaan ja aikataulu hieman jousti paikoitellen.

Kaikissa esityksissä korostui kirjaston merkitys yhteisölle tärkeänä toimijana. Useimmissa projekteissa ei ollut kyse kirjastojen normaalia toimintaa laajemmista kehittämistoimista, vaan tavanomaisten arjen toimintojen uudelleen arvioinnista ja muuttamisesta kestäväen kehityksen mukaiseksi.

Espanjan esitys, jossa oli laskettu yhden kirjastoauton kierron olevan kustannustehokasta ja vähentävän hiilidioksidipäästöjä verrattuna useiden ajoneuvojen liikkumiseen kohti pääkirjastoa tai muita yksiköitä, oli juuri tätä arjen uudelleen muotoilua. Laskelmien mukaan taloudellinen säästö on 4 088 euroa päivässä ja ekologinen säästö 7 710 kg CO₂-päästöjä.

Toinen Espanjan esitys käsitteli Green Librarian Handbook -opasta, jonka Espanjan vihreiden kirjastojen verkoston RECIDAn on julkaissut EBLIDAn tuella. Opas on 111 sivuinen ja se sisältää kuusi osaa: Vihreän kirjaston ja vihreän kirjastonhoitajan määritelmä, Eurooppalainen lainsäädäntökehys, ja sen vaikutus kirjastoihin, Työkalut ja resurssit: palkinnot, rahoitusohjelmat, menetelmät ja toteutusta tukevat materiaalit, Hyvät käytännöt: rakennukset, verkostot, tavaralainat (object libraries), osallisuus ja sosiaalinen oikeudenmukaisuus, taide, vaikuttamistyö ja yhteisön osallistaminen – sekä edellisiin liittyvät kestäväen kehityksen tavoitteiden edistäminen, Lisälukemista syvempää ymmärrystä varten sekä Soittolista: 258 minuuttia musiikkia, joka on valittu inspiroimaan, innostamaan ja herättämään pohdintaa sekä kirjastossa että sen ulkopuolella.

Tätä käsikirjaa esitellään myös [EBLIDAn vuosittaisessa konferenssissa Prahassa 20.-22.4.2026](#) Konferenssin teema on *Sense and sustainability: From goals to action in Week 17 Libraries as partners for a sustainable future*.

Sloveniassa Nova Gorica -kirjasto tekee yhteistyötä paikallisen yhdistyksen kanssa ja on tehnyt siementen lainaamisesta sekä taloudellisesti kannattavaa

Kirjastoammattilaisten verkostoissa on tahtoa, voimaa ja intoa: lyhyessäkin ajassa on mahdollista oppia ja tehdä paljon yhdessä. ”

Vuorossa AMKIT-konsortion kestävä kehitys-työryhmän laatiman työkirjan esittely. Kuva EBLIDAn luvalla.

että sosiaalista vuorovaikutusta lisäävää toimintaa.

Toinen erinomainen esimerkki kirjastojen yhteisöllisyydestä ja hyvinvoinnin lisäämisestä oli FSBF:n Anneli Haapaharjun esitys kesällä 2026 Vöyrillä järjestettävistä suomenruotsalaisista kirjastopäivistä, joille on toiveissa saada KAJ esiintymään. Kuulimme myös pätkän Bara bada bastua ja laulun tunnistivat heti kaikki.

Omassa puheenvuorossani kerroin AMKIT-konsortion tavasta työskennellä verkostomaisesti työryhmissä ja esittelin kestävä kehityksen työryhmän laatiman Kestävä kehityksen työkirjan kirjastoille, joka noudattaa rehtorineuvosto ARENEn linjauksia.

Työkirja sisältää linjausten lisäksi tyhjän pohjan, johon kirjasto voi itse suunnitella toimenpiteitä tavoitteiden saavuttamiseksi.

Rete delle Reti on italialainen kirjastoalan non-profit järjestö, jonka edustaja Giuseppe Vitiello korosti esityksessään kirjastojen aktiivista ja osallistuvaa roolia, varsinkin nyt, kun Unescon Agenda 2030 tavoitteiden saavuttaminen on Euroopan unionin tasolla hidastunut johtuen geopoliittisesta tilanteesta sekä siitä, että esimerkiksi Yhdysvaltojen hallinnossa niitä ei enää juurikaan pidetä tärkeinä saavutusta. Kirjastoille tämä tarkoittaa entistä proaktiivisempaa roolia ja siirtymistä Agendan tukijoista sen toteuttajiksi: toiminnan paikallistamista ja indikaattoreiden valintaa.

AMKIT-konsortion kestävä kehityksen linjaukset ovat:

VASTUULLINEN JA KESTÄVÄ TOIMINTA

AMK-kirjastojen toiminta on lähtökohtaisesti kestävä kehityksen tavoitteiden mukaista. Kirjastojen aineistojen hankinta ja käyttö pohjautuvat kiertotalousajatteluun. Toiminnassa pyritään hiilijalanjäljen pienentämiseen ja positiivisen kädenjäljen kasvattamiseen. Kirjastojen toiminta ja palvelut tukevat myös sosiaalista ja kulttuurista kestävyyttä.

KESTÄVÄN KEHITYKSEN ASIAKASVIESTINTÄ JA VAIKUTTAMINEN

AMK-kirjastoilla on aktiivinen rooli kestävä kehityksen tietoisuuden levittämisessä. Kirjastot edistävät kestävä kehityksen osaamista aineistovalintojen ja yhteisen viestinnän välityksellä. Tavoitteena on, että AMK-kirjastot tunnetaan vastuullisesta toiminnasta.

HYVINVOIVA JA YHTEISÖLLINEN KIRJASTO

AMK-kirjastot tukevat asiakkaiden, kirjastohenkilöstön sekä sidosryhmien hyvinvoinnin ja yhteisöllisyyden ylläpitämistä ja kehittämistä. Kirjastot ovat kaikille avoimia ja saavutettavia, kohtaamme kaikki yhdenvertaisesti.

Giuseppe totesi myöhemmin AMKIT-konsortion työkirjan olevan juuri sitä mitä hän peräänkuulutti puheessaan: työkirja vastaa useaan Agendan kohtaan ja on konkreettinen työkalu kirjastoille esimerkkeineen.

Ryhmissä viisaus tiivistyy

Toisena päivänä oli vuorossa ryhmätöitä, joiden tarkoituksena oli ideoida jotain uutta toimintaa ja mielellään kansainvälisesti toteutettavana. Kuluista ei nyt tarvinnut välittää, mutta budjetit laadittiin kuitenkin.

Oma ryhmäni lanseerasi eri kirjastoihin sovitettavissa olevan ohjelman, jolla pienennetään sukupuolten välistä kuilua. Aihe valikoitui luontevasti, koska ryhmässäni oli Kreikan Makedonian yliopiston edustaja, jonka esitys koski nimenomaan sukupuolesta aiheutuvien kuilujen pienentämistä talousohjelmalla, joka on tarjolla kaikille, mutta suunnattu erityisesti naisille ja nuorille. Suunnitelmassamme otimme huomioon laaja-alaisesti kuiluja synnyttäviä asioita ja pohdimme, keitä kaikkia asiantuntijoita tehtävään tarvitaan. Keskustelimme huolestuttavista ilmiöistä kuten tasa-arvon rapautumisesta, vähemmistöjen kokemasta syrjinnästä, koulukiusaamisesta, naiseen kohdistuvan väkivallan arkipäiväistymisestä ja miten siitä on tullut joissakin piireissä entistä laajemmin hyväksyttävää.

Päädyimme malliin, jossa tulemme järjestämään teemaviikkoja kirjastoissa eri puolilla Eurooppaa aloittaen Suomesta, Italiasta, Espanjasta ja Kreikasta. Luennoitsijoiksi ja työpajojen vetäjiksi suunnittelimme kutsuvamme mm. sosiaalityöntekijöitä, lainoppineita, terveydenhuoltoalan ihmisiä, opetushenkilökuntaa, sosiaalisen median vaikuttajia, kokemusasiantuntijoita ja poliiseja.

Ryhmässämme oli myös henkilö, jolla on kokemusta The LEGO® SERIOUS PLAY®-metodista, joka pohjautuu tutkittuun tietoon liiketoiminnan, organisaatiokehittämisen, psykologian ja oppimisen aloilta. Sen avulla voidaan edistää vuoropuhelua, kannustaa reflektioon, kehittää ongelmanratkaisutaitoja sekä mielikuvituksen käyttöä ongelmatilanteissa. Metodin perustana on käsillä tietämisen (”hand knowledge”) käsite. Päätimme ottaa metodin käyttöön ja osana hanketta kouluttaa työpajojen vetäjät käyttämään sitä. Budjettimme meni yli 2 miljoonaa, mutta se oli perusteltua, koska kyseessä oli useamman vuoden kestävä ja laaja hanke.

Kaikista hämmästyttävintä oli, että edellisenä päivänä tavanneet ihmiset saivat niin nopeasti aikaan hienoja suunnitelmia hankkeiksi, joilla edistetään kestävän kehityksen agenda monin eri tavoin. Voi olla, ettei suunnitelmiin tulla ikinä hakemaan rahoitusta, mutta tämä työskentely osoitti sen, että hankkeita pystyy ja kannattaa suunnitella yhdessä ja ajatella isosti.

Mitä jäi käteen?

Kun katson tapaamisen tavoitteita, voin rastittaa ne kaikki. Totesin, että kannattaa lähteä kansainväliseen toimintaan, konferensseihin ja pikaisiin työpajoihin tuntemattomiinkin paikkoihin aina, kun siihen tarjoutuu tilaisuus. On aina hienoa ja avartavaa tavata erilaisista ympäristöistä tulevia kollegoita, jotka ovat tulenpalavasti kirjastojen puolella ja toimivat yhteisönsä hyväksi.

Tällä kertaa keskustelut illallisella olivat valitettavasti välillä tummasävyisiä, koska mm. sodat, ilmastonmuutos, eriarvoistuminen ja lisääntynyt sensuuri varjostavat kirjastojenkin toimintaa. ELAN projektin järjestämä kestävän kehityksen vierailu on yksi tapa saada kirjastoihin aikaan toimintaa, jolla lisätään hyviä asioita maailmaan. Muistetaan, että muutos tehdään! ♦

Tapahtuman esitykset: [Presentations and photos available - Linking Libraries: Sustainability - EBLIDA](#)

Kirjoittaja

MARITA AHOLA

STKS:n varapj. 2024–2025

Turun ammattikorkeakoulu

Orcid: 0009-0007-6304-6064